

ÖSSZEFOGLALÓ

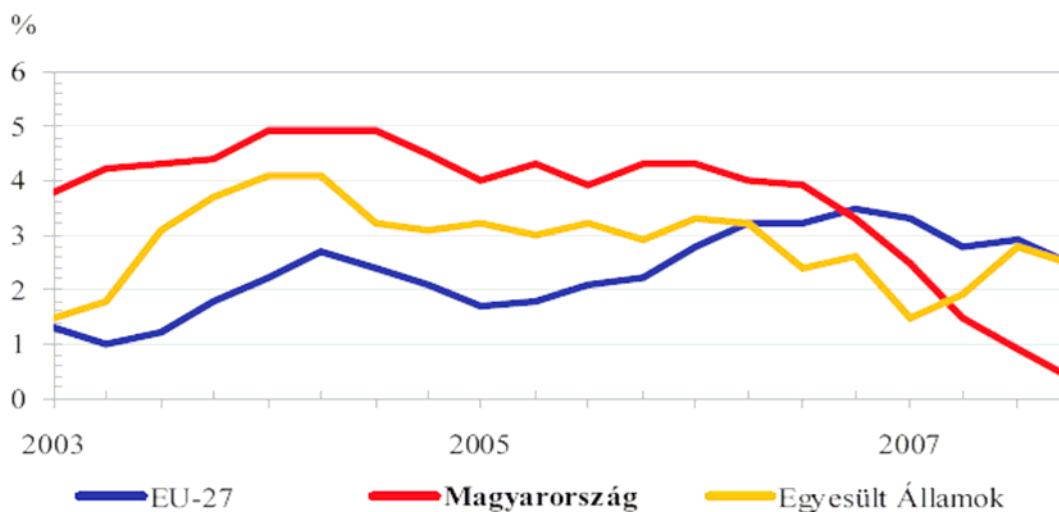
az MSZOSZ-hez tartozó tagszervezeteknél megkötött bérmegállapodásokról

Előzmények, gazdasági környezet

A 2008-as évre vonatkozó bértárgyalások eredményességét nagyban befolyásolta az ország gazdasági növekedése, hiszen a versenyszférában működő cégek bérfejlesztési hajlandóságát ez határozza meg leginkább.

A magyar gazdaság fejlődése 2007-ben lelassult. A GDP az előző évekre jellemző 4%-os vagy azt kissé meghaladó növekedésével szemben 2007-ben mindössze 1,3%-kal lett nagyobb. A lassulás jelei már 2006-ban megmutatkoztak, bár a növekedési ütem még ebben az évben is 4%-ot tett ki, de az Európai Unióban tapasztalható élénkülés folyamatába Magyarország már nem tudott bekapcsolódni. Magyarország gazdasági fejlődése 2006-ig összhangban állt az Európai Unió egészére jellemző konjunkturális hullámmal, a növekedés mértéke pedig több mint kétszerese volt az uniós átlagnak. (2005-ben például a GDP átlagos növekedése az EU-27-ben 1,9 %-ot, Magyarországon 4,1 %-ot tett ki.) 2006-ban a növekedés éven belüli irányzata már eltért az uniótól. Nálunk alig változott a GDP növekedése, az uniós átlagában pedig élénkült. A stabilizációs program intézkedései következtében 2006 végén a Magyarország javára hosszú idő óta fennálló növekedési különbség lényegében eltűnt, mely elsősorban a nagymértékű fogyasztás-visszafogás következménye, ami leginkább a munkavállalói jövedelmeknél jelentkezett.

A GDP növekedése az előző év azonos negyedéhez képest (szezónálisan és munkanaphatással kiigazítva)

2007 folyamán, Magyarországon határozottá vált a növekedés dinamikájának mérséklődése. A GDP negyedévről negyedévre szerényebb ütemben emelkedett (I. negyedév: 2,8 %, II. negyedév: 1,2 %, III. negyedév: 1,0 %, IV. negyedév: 0,7 % – a naptári hatás kiszűrésével). Bár 2007 második felében az unióban is kifulladás látszott a gazdasági élénkülés, Magyarország növekedésbeli hátránya egyre nagyobb lett az év folyamán.

A gazdasági fejlődés dinamizmusában mutatkozó jelentős eltérések megváltoztatták az országok **gazdasági fejlettségi szint** szerinti sorrendjét. A nemzetközi statisztikai gyakorlatban a fejlettségi szint mérésére az egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritáson kimutatott értékét használják. E mutató szerint 2003-ban Magyarország az EU-27-re számított átlag 63,3 %-át érte el, és így a 27 ország rangsorában a 20. helyen álltunk. Annak ellenére, hogy (az előzetes adatok szerint) 2007-re az egy főre jutó GDP az EU-27 átlagának 65%-ára emelkedett, Észtország és Szlovákia gyorsabb fejlődése miatt a 22. helyre kerültünk.

A visegrádi országok és Szlovénia gazdasági teljesítményét Magyarországéval összevetve az elmúlt négy év a következő változásokat hozta: Szlovénia és Csehország a fejlettségi rangsorban hosszú idő óta megelőzi Magyarországot. Az elmúlt 4 év alatt elmaradásunk mértéke mindkét országhoz képest nőtt. Szlovákia 2003-ban még Magyarország mögött állt, 2007-ben azonban – a szlovák gazdaság dinamikus fejlődése következtében – Magyarországnál nagyobb egy főre jutó GDP-t ért el. (Szlovákia egy főre jutó GDP-je 2003-ban az EU átlagának 55,7 %-át tette ki, 2007-ben ez az arány – az Eurostat becslése szerint – 67,7 %-ra emelkedett.) Lengyelországhoz képest a magyar gazdaság megőrizte fejlettségbeli előnyét, a különbség azonban szűkült.

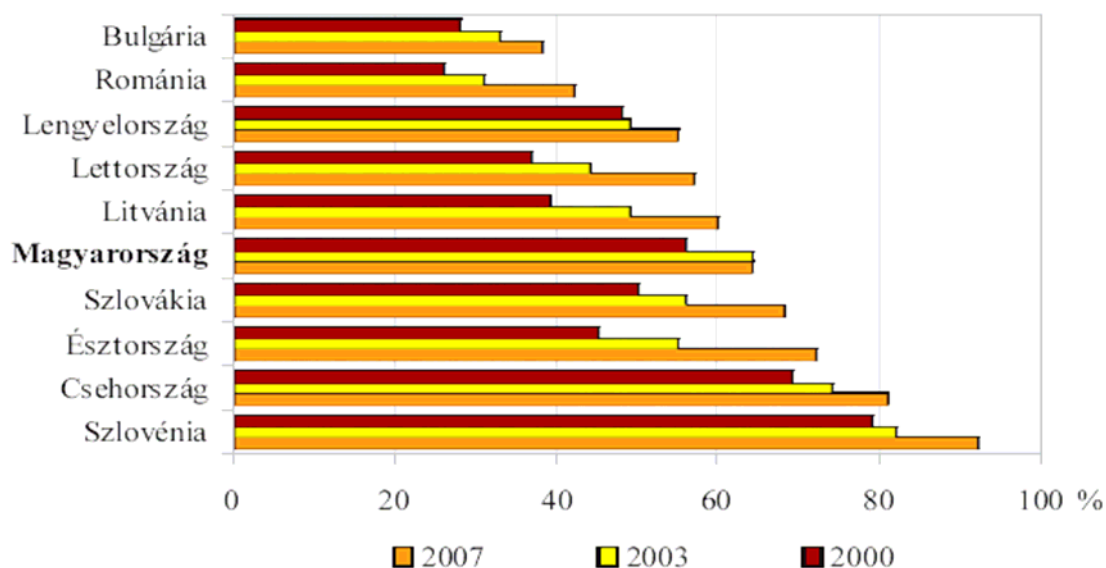
A három balti köztársaság közül 2007-ben Észtország már Magyarország előtt, Lettország és Litvánia pedig Magyarország mögött helyezkedik el a gazdasági fejlettség rangsorában.

Magyarországon a gazdasági fejlődés lassulása a reálgazdasági egyensúly (a megtermelt és a belföldön felhasznált GDP egymáshoz való viszonyának) markáns javulása mellett ment végbe. A pénzügyi egyensúlyt jellemző fő mutatók közül a legsúlyosabb egyensúlyhiányt az államháztartás mutatja. A deficitet 2007-ben – a konvergenciaprogram előírását meghaladó mértékben – sikerült csökkenteni.

Az utóbbi két évben valamelyest mérséklődött a folyó fizetési mérleg passzívuma és a külfölddel szemben fennálló finanszírozási igény is. (Ez utóbbi kategória a folyó fizetési mérleg és a tőkemérleg együttes hiányát fejezi ki.) Ugyanakkor jelentősen nőtt a nemzetgazdaság adósságállománya, nagyjából a magánszektor fokozódó eladósodása miatt. Az időszak utolsó évében megugrott az infláció, így a magyar gazdaság 2007 IV. negyedévében stagfláció közeli állapotba került.

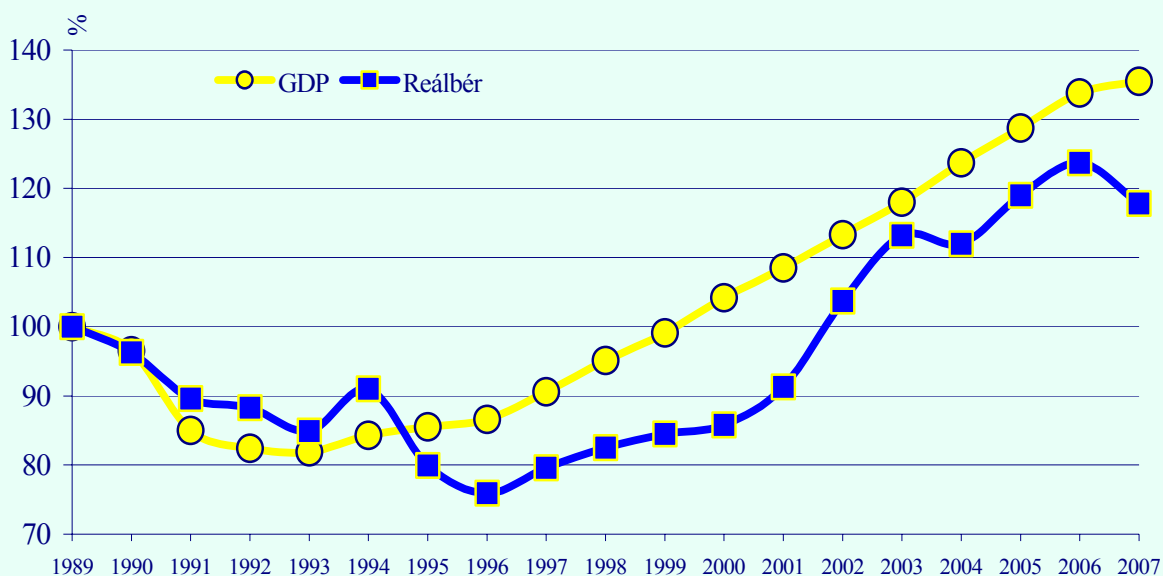
Pozitív jelenségnek mondható, hogy a foglalkoztatási ráta a közsférában történt leépítések ellenére emelkedett, de az már kevésbé, hogy az emelkedés gyakorlatilag a statisztikai hibahatáron belül mozog. Érzékelhető mértékű növekedés a '90-es évek eleji visszaesés óta nem következett be. Az EU-27 átlagától továbbra is jelentős az elmaradásunk, mintegy 8 százalékpont. A munkanélküliségi ráta 2007-ben hasonló mértékű volt, mint a megelőző évben, értéke 7,4 %.

Egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritáson (az EU-27 átlaga=100)

2007-ben a gazdasági növekedés üteme 11 éve nem látott mélységbe, 1,3 %-ra csökkent, de munkavállalói szempontból leginkább a közel 5 %-os reálkereset csökkenés volt érezhető. Ha megnézzük, hogyan változott a rendszerváltás óta a GDP és a reálkereset növekedési üteme, akkor arra a következtetésre juthatunk, hogy nem sikerült teljesíteni azon célunkat, miszerint a reálbéreknek legalább a GDP növekedési ütemével azonos mértékben kell növekednie az Európai Unió fejlett országaihoz való felzárkózáshoz.

A GDP és a reálkereset alakulása 1989-hez viszonyítva

A 2008. évi bérhelyzet

2008. január–márciusban a legalább 5 fős vállalkozásoknál és a költségvetési intézményeknél alkalmazásban állók száma átlagosan 2 millió 738 ezer volt. A január–márciusi **reálkereset** (a fogyasztóiár-index 6,9%-os növekedése mellett) **0,7%-kal csökkent** az előző év azonos időszakához viszonyítva.

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók átlagos **bruttó keresete** az év első 3 hónapjában 196 000 Ft volt, ezen belül a vállalkozásoknál dolgozóké 185 500 Ft-ot, a költségvetési szervezeteknél alkalmazásban állóké 226 600 Ft-ot ért el. Nemzetgazdasági szinten **a bruttó keresetek 6,5%-kal nőttek** az előző év azonos időszakához képest. A költségvetési szférában dolgozók bruttó átlagkereseti indexe 99,3%, a versenyszférában dolgozóké pedig 110,9% volt. A 2008. január–márciusi keresetek a közszférában tartalmazzák a 2007. évre járó 13. havi kereset 2007-ben még nem kifizetett hattizenkettedét, valamint a 2008. évben esedékes juttatás négytizenketted részét, míg a 2007. január–márciusi bázisban a teljes 13. havi kereset szerepel. A versenyszférán belül átlagot meghaladó mértékben emelkedtek a keresetek a pénzügyi tevékenység (21,3%), ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás (14,7%), kereskedelem, javítás (10,6%), a szállítás, raktározás, posta, távközlés (8,9%), valamint a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (8,8%) gazdasági ágban.

A rendszeres (prémium, jutalom, egyhavi különjuttatás nélküli) átlagkereset 7,5%-kal nőtt az előző év január–márciusához képest, a versenyszférában dolgozók alapbére 8,9%-kal, míg a költségvetési szféra alkalmazottainak alapilletménye átlagosan 4,8%-kal lett magasabb.

Január–márciusban a nemzetgazdasági átlagos **nettó kereset** 120 700 Ft volt, ezen belül a fizikai foglalkozásúaké 88 600 Ft, a szellemi foglalkozásúaké 156 200 Ft. A nettó kereset így átlagosan **6,2%-kal volt magasabb** az előző évinél; ezen belül a versenyszférát 9,5%-os, a költségvetési szervezeteket pedig 0,3%-os növekedés jellemezte.

A 206 700 Ft-os nemzetgazdasági szintű átlagos havi **munkajövedelem 7,1%-kal volt magasabb** az előző év január–márciusinál. A munkajövedelmen belül az egyéb munkajövedelem aránya átlagosan 5,1%-ot tett ki.

Tagszervezeteink az imént bemutatott, nehéz makrogazdasági körülmények között kezdték meg a bértárgyalásokat. A korábbi évekhez hasonlóan az MSZOSZ ez évben is felmérte az ágazati és munkahelyi bértárgyalások tapasztalatait. Kérésünkre a szövetség alábbi 20 tagszervezete küldte meg összegzését a bértárgyalások helyzetéről: Bánya- és Energiaipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége; Bőripari Dolgozók Szakszervezete; Élelmiszeripari Dolgozók Szakszervezete; Építő-, Fa- és Építőanyag-ipari Dolgozók Szakszervezeteinek Szövetsége; Fehérjeipari Dolgozók Szakszervezete; Honvédségi Dolgozók Szakszervezete; Kereskedelmi Alkalmazottak Szakszervezete; Közúti Dolgozók Szakszervezete; Magyar Vegyipari, Energiaipari és Rokon Szakmákban Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége; MEDOSZ; MOL Bányász Szakszervezet; Növényolajipari Dolgozók Szakszervezete; Nyomdaipari Dolgozók Szakszervezete; Postás Szakszervezet; Szent László Kórház Dolgozóinak Szakszervezete; Ruházatipari Dolgozók Szakszervezete; Távközlési Szakszervezet; Vasas Szakszervezeti Szövetség; Vagyonvédelmi Szakszervezetek Szövetsége; Vasutasok Szakszervezete.

Ezen összegzések átfogó tapasztalata, hogy bár az Országos Érdekegyeztető Tanácsban ez évre szólóan már 2007. decemberében megszületett az országos átlagkereset-növelési ajánlás, ez nem eredményezte, hogy az ágazati, illetve a munkahelyi megállapodások is nagy számban követték volna azt már 2007 végén, vagy 2008 első heteiben. A bértárgyalások 2008-ben az általában szokásosnál is több nehézséggel folytak, illetve folynak több helyen még jelenleg is.

A munkáltatók gyakran kitérnek az érdemi tárgyalások elől, számos helyen elfogadhatatlanul és indokolatlanul alacsony kereset-növelési javaslatokat tesznek, miközben a munkavállalók már az infláció által megnövelt kereskedelmi árakat, gáz- és villanyszámlát, illetve utazási költségeket fizetik. Több tagszervezet jelezte azt is, hogy figyelmet érdemlő azon munkahelyek száma, ahol az üzemek rossz gazdálkodási helyzete következtében a munkavállalók egyáltalán nem számíthatnak bérfelzárkózásra, vagy csak a 3 éves bérmegállapodásban rögzített garantált bérminimumra való ráállás következett be.

Mint ismeretes, az Országos Érdekegyeztető Tanács oldalai az OÉT 2007. december 21-i ülésén megállapodtak arról, hogy

- 2008-ban a **bruttó keresetek 5-7,5 %-os növelését** ajánlja a vállalalkozási szférának, a kollektív bértárgyalást folytató szociális partnereknek, és a jelen megállapodás végrehajtását a 2009. évi bértárgyalások előkészítésének keretében értékeli;
- az ágazati és helyi kollektív tárgyalások résztvevői az e megállapodásban foglaltak figyelembevételével állapodjanak meg a keresetek 2008. évi növeléséről;
- az ágazati párbeszéd szereplői az ágazatok sajátosságainak megfelelő garantált bértarifák kidolgozására és kollektív szerződésbe foglalására összpontosítsák erőfeszítéseiket;
- a hároméves bérmegállapodásban rögzítetteknek megfelelően a **kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) 2008. január 1-jétől hatályos havi összege 69 000 Ft, a garantált bérminimum legalább két év gyakorlati idő esetén havi 86 300 Ft, míg két évnél kevesebb gyakorlati idő esetén havi 82 800 Ft.**

Az adótörvények változása következtében az adómentesen adható juttatások mértéke a következőképpen alakul 2008-ban:

- **étkezési jegy utalvány:** max. 6 000 Ft/hó
- **melegétel utalvány:** max. 12 000 Ft/hó
- **iskolakezdési támogatás:** max. 20 700 Ft/év
- **csekély összegű ajándék:** évi három alkalommal (utalványban is) adható a havi minimálbér 10 %-ig, vagyis 6 900 Ft/alkalom
- **természetben adott egyszeri ajándék:** a magánszemély nyugdíjba-vonulásakor a munkáltató által adott ajándék értékéből max. 15 000 Ft.
- **társadalmi szervezettől kapott tárgyjutalom:** évi egy alkalommal a tárgyjutalom értékéből max. 5 000 Ft.
- **helyi utazási bérlet:** az ingyenesen vagy kedvezményesen juttatott bérlet révén kapott adómentes bevétel.
- **üdülési csekk:** évente legfeljebb a havi minimálbér összegéig juttatott üdülési csekk adómentes (felhasználható: üdülési, pihenési, kikapcsolódási, egészség-megőrzési, betegség-megelőzési vagy a szabadidősport-szolgáltatásra, de benzinvásárlásra nem)
- **belföldi üdültetés:** a munkaadó tulajdonában vagy vagyoni kezelésében lévő belföldi üdülőben biztosított üdülési szolgáltatás legfeljebb a havi minimálbér mértékéig.

- **szociális segély:** abban az esetben adómentes, ha a kérelmező a rászorultság elvének megfelel.

A tagszervezeti bértárgyalási tapasztalatok

A bányaiipar területén március 18-án került sor a középszintű bér- és szociális megállapodás aláírására. A felek kötelezettséget vállalnak, hogy a Megállapodás hatálya alá tartozó társaságoknál olyan kereset fejlesztés valósul meg, amely biztosítja az 1 főre jutó bruttó kereset minimum 7 %-kal való emelkedését. Felek megállapodtak abban, hogy 2008. január 1-jei hatállyal a megállapodás hatálya alá tartozó társaságoknál a teljes munkaidős statisztikai állományban lévőkre vonatkozóan alkalmazható munkabér nem lehet kevesebb az alábbiaknál:

- minden munkavállalóra vonatkozóan (villamosenergia-ipari minimálbér) 73 000 Ft/hó;
- a legalább középfokú iskolai végzettséget és/vagy szakképzettséget igénylő munkakört betöltőkre vonatkozóan 84 500 Ft/hó;
- Akkreditált felsőfokú szakképzettséget igénylő munkakört betöltő munkavállalókra 110 400 Ft/hó;
- a felsőfokú iskolai végzettséget igénylő munkakört betöltőkre vonatkozóan 138 000 Ft/hó.

A Bőripari Dolgozók Szakszervezetéhez tartozó alapszervezeteknél a minimálbérré és a garantált bérminimumra való ráállás jelentette a bérfejlesztést. Ezáltal a munkavállalók 35 %-a 14,5 %-os bérfejlesztésben részesült. A többi munkahelyen 5-6 % közötti bérfejlesztés valósult meg, viszont egy munkahelyen még nem történt megállapodás. Az ágazat jellege miatt nagyon fontos, hogy a jövőben is legyen minimálbér és garantált bérminimum megállapodás, mert anélkül valószínűleg nehezen lehetne bérfejlesztést elérni. Béren kívüli juttatásként a legtöbb helyen a 6000 Ft-os étkezési utalvány a jellemző.

Az élelmiszeripar területén még nem zárultak le minden cégnél a bértárgyalások. A versenyszférához tartozó cégeknél átlagosan 6-7 %-os alpbérfejlesztés figyelhető meg, a cafeteria összege 250-300 ezer Ft/év/fő. Ezek alapján a keresetek a következőképpen alakulnak átlagosan: fizikai dolgozók 150-220 ezer Ft/hó, szellemi dolgozók (vezetők nélkül) 250-400 ezer Ft/hó. A szakmunkásképző iskoláknál bértábla szerinti alpbéremelés valósult meg, mely 4,5-5 %-os bruttó bérnövekedést eredményezett. Béren kívüli juttatásként az étkezési jegy a jellemző az adómentes határig. A Fehérjeipari Dolgozók Szakszervezeténél sikerült elérni a korábban megkötött 4,5 %-os alpbéremelésről szóló megállapodás módosítását, így a tulajdonos 5,5 %-os keresetnövelést engedélyezett január 1-től visszamenően. A cafeteria rendszerben szereplő béren kívüli juttatásokat 4,5 %-os mértékben emelik, azonban az alacsonyabb keresetű munkavállalóknál ezek a juttatások teszik ki a bruttó kereset 35-37 %-át.

Az építőiparban ágazati bértarifa megállapodás van érvényben. A keresetek növelése április 1-től valósult meg. A középvezetők és építésvezetők 6-7 %-os bérfejlesztésben, míg a szakmunkások 6-13 %-os alpbéremelésben részesülnek. Ezek alapján a középvezetői fizetés bruttó 250 ezer Ft, építésvezetőknél 170 ezer Ft, mestervizsgával rendelkező

szakmunkásoknak 130 ezer Ft, szakmunkásoknak 100 ezer Ft, míg segédmunkásoknak 72 ezer Ft.

A honvédségi dolgozóknál február 13-án került aláírásra a 2008. évi illetményfejlesztésekről és a kereset növelését szolgáló intézkedésekről szóló megállapodás. Ennek értelmében a közalkalmazottaknak, köztisztviselőknek, valamint a HM-nél foglalkoztatott Mt. hatálya alá tartozó munkavállalóknak január 1-i hatállyal egységesen 5 %-os illetmény-béremelés került megállapításra. A tárca ezen túlmenően biztosítja:

- élelmiszer utalvány 6.000 Ft/hó/fő mértékben (ez 1.000 Ft-os emelkedés a 2007. évhez képest)
- iskolakezdési támogatás mértéke 20.000 Ft-ról 20.700 Ft-ra emelkedik
- változatlan %-os mértékű maradt (a béremelés miatt valójában növekedett) a magánnyugdíjpénztári támogatás 2 %, valamint az önkéntes nyugdíjpénztári támogatás 4 %.

A kereskedelembe dolgozóknál április végéig a vállalkozások 68,3 %-ában valósult meg tényleges kifizetéssel járó bérfelállítás és további 20 %-nál várható belátható időn belül biztosan a béremelés végrehajtása. A bérfelállítást megvalósító vállalkozások 42 %-ánál kizárólag a jogszabály által előírt ráállás történt meg. Ezeknél a cégeknél vagy később lesz vagy egyáltalán nem tervezik a kötelező béremeléssel érintett körön kívüliek bérének felállítását. A vállalkozásoknál az eddig ismert béremelések átlaga kb. 7,6 %, az előző évi vizsgálat során megállapítottnál 0,6 % ponttal magasabb. Ez az adat egyrészt nem tartalmazza a bérfelállítási szándékról illetve a mértékről még nem nyilatkozó adatokat, másrészt a foglalkoztatottak eltérő száma miatt még nem alkalmas az ágazati átlagkereset növekedés pontos mérésére.

A minimálbért valamint a kötelező bérminimumot el nem érő dolgozók a vállalkozások 49%-ánál nem az átlagos vállalkozási szintű béremelési mértéket kapják meg, csak a ráálláshoz szükséges kiegészítés összegét. A munkáltatók 6 %-ánál – a tavalyinak kevesebb mint felénél – jelezték, hogy 2008-ben (a kötelezőn felül) egyáltalán nem lesz béremelés és 12 %-uknál halasztották el a bérezésre vonatkozó döntést, illetve hatályba léptetést a korábban megszokottnál későbbi időpontra.

A természetbeni juttatások a következőképpen alakulnak:

- Étkezési hozzájárulást szinte kivétel nélkül mindenütt fizetnek, és az esetek 70 %-ában ennek összege emelkedik is. Idén is előfordult, hogy ennek a juttatásnak az összegét csökkentették illetve teljesen megszüntették, igaz hogy csak a vállalkozások mindössze 3 %-ánál. Általában étkezési utalvány formájában, 6000 Ft/hó a juttatás, gyakori a 6 000 és 12 000 Ft közötti meleg étel utalvány, de továbbra is tapasztalható, hogy nem éri el az összeg az adómentes határt sem.
- Az üdülési csekk juttatást a vállalkozások 24 %-ánál alkalmazzák, összege e cégek 65 %-ánál növekszik, ugyanakkor 5 %-ánál csökken vagy megszűnik.
- Önkéntes nyugdíjpénztári támogatást a vállalkozások 44 %-a nyújt, az esetek 46 %-ában növekvő mértékben, 3 %-ánál csökken vagy megszűnik.
- Az egészségpénztári támogatást a vállalkozások mindössze 13 %-ánál alkalmazzák, ezek 55%-ánál növekvő mértékben.

- Az iskolakezdési támogatást juttató vállalkozások aránya 40 %, és az alkalmazók 63 %-ánál a juttatás összegét emelik is, csökkenés vagy megszűnés nincs.

A Közúti Dolgozók Szakszervezeténél 2008. április 1-i nappal végrehajtásra került a béremelés, átlagosan 4,0 %-os az emelés a szellemi állománynál. Ezen kívül a művezetők (helyi munkavezető) közül többen nem érték el a Társaságnál előírt besorolási bérük minimumát (34 főt érintett), valamennyiük bére rendezve lett. A fizikai állománynál is végrehajtásra került átlag 3,6 % béremelés, de a megyék közötti indokolatlan jövedelemkülönbségek kiegyenlítése érdekében ez szóródik (lemaradtak fölötté kaptak, elől lévők kevesebbet). A szakmunkások keresetének javítása érdekében a teljes keret 0,4 %-a került kiadásra a szakmunkásoknak (3,6+0,4=4 %), országosan 124 főt érintett. A fentieken kívül a kitűzött prémium keretek 1%-ot emelkedtek.

A dolgozók számára Cafeteria rendszer működik. A szellemi állományúak részére 400 000 Ft/év/fő, a fizikai állománynak pedig 240 000 Ft/fő/év + 120 000 Ft/fő/év munkaruha ellátás. A Cafeteria keretben szabadon (hideg étkezési utalvány, meleg étkezési utalvány, havi buszbérlet, éves busz bérlet, internet szolgáltatás, önkéntes nyugdíjpénztári tagság, önkéntes egészségpénztári tagság, üdülési csekk) választhatók az egyes tételek.

A vegyipar területén több helyen még tartanak a tárgyalások. Ahol megszületett a bérmegállapodás ott 4,5-7,5 %-ig szóródnak az alapbéremelésre vonatkozó százalékos értékek. Ahol már kialakításra került a cafeteria rendszere, ott 3-4,5 %-os növelést sikerült elérni. Ahol nem, ott folyamatban van a kialakítása, illetve étkezési utalvány és nyugdíjpénztári hozzájárulás jár helyette. Az alumíniumiparban 4,3-6 %-os alapbéremelést sikerült elérni, bár még nincs meg mindenhol a megállapodás. A választható béren kívüli juttatásokat 8-10,5 %-os mértékben emelték meg. A gáziparban szinte mindenütt sikerült megállapodásra jutni és a felek 6,1-7,4 %-os értékek között növelték a dolgozók bruttó keresetét. Több helyütt sikerült elérni a cafeteria növelését is. A gumiiparban a tárgyalások eredményesen záródtak, 4-8 %-os alapbéremelést sikerült elérni, illetve egy helyen a cafeteria 30 %-os emelését is. A gyógyszeriparban 5-8 %-os alapbéremelésre és kb. 300 ezer Ft értékű cafeteria-ra sikerült a megállapodásokat megkötni, igaz van ahol csak a garantált bérminimumra történő ráállás következett be. A papíripar területén a legtöbb cégnél 8,5 %-os béremelésben állapodtak meg a felek. A többi helyen 5-7 % között szóródtak az alapbéremelésre vonatkozó értékek. Nem sikerült elérni a béren kívüli juttatások növelését. A rokonszakmákban dogozóknál megszülettek a megállapodások, viszont a bérnövekedésre vonatkozó értékek nagyon differenciáltak. Van olyan cég, ahol csak 2 %-os alapbéremelést sikerült elérni, és van olyan, ahol 7,5 %-ot. Cafeteria-t minden megállapodás tartalmaz.

A mezőgazdaságban sikerült megállapodásra jutni a garantált bérminimumok összegére és a keresetfejlesztés ajánlott mértékére. Ennek megfelelően a garantált bérminimumok 2008. január 1. – december 31. között a 0-2 éves gyakorlati idő esetén 75 900 Ft, a legalább 2 éves gyakorlati idő esetén 79 400 Ft. A bruttó keresetek növelésének ajánlott mértéke 4,5-9,5 %, figyelemmel arra, hogy a munkáltatók gazdasági helyzete természeti és piaci okok miatt rendkívül differenciált.

A MOL Bányász Szakszervezet területén sikerült aláírni a 2008-2009-évi bérmegállapodást az E.ON Földgáz vállalatoknál. A megállapodás végeredményeképp 2008-ban 7 %-os keresetnövekedés fog megvalósulni ebből az alapbérfejlesztés mértéke 6,5 % a választható béren kívüli juttatás (VBK) mértéke 515 ezer Ft./év + az éves alapbér 5 %-a. 2007. decemberében sikerült bérmegállapodást kötni a 2008-2009 évekre a MOL Csoport Petrolszolg Kft.-nél, ahol az alapbéremelés mértéke 2008-ban 5,5 % a VBK mértéke, 506 ezer Ft/év.

A MOL NyRt.-nél 2006 október 18.-a óta folyik a bérmegállapodás. A Társaság 2007.-2009. évekre, - három éves megállapodásra - tett javaslatot. A munkáltató ajánlata egyébként 2008.-évre 6 % alapbérfejlesztésre + 1 % a Hay kategória ráállásra + 1 % a törzsgárda intézményének bevezetésére. Összességében tehát éves szinten 8 %-ot ajánlott a három éves megállapodáson belül! A VBK mértéke a múlt év óta 506 ezer Ft,+ az éves alpbér 5 %-a. (megállapodás hiányában a munkáltató márciusban megkezdte az egyoldalú végrehajtást)

A Növényolajipari Dolgozók Szakszervezeténél a következő béremelést hajtották végre: Alapbéremelés 5,9 %, prémiumkeret emelés 5,9 %, jóléti keret-emelés 5,9 %. Nyugdíjpénztári befizetés 1000 Ft-tal emelve (14 000 Ft/fő/ hó). Egészségpénztári befizetés 500 Ft-tal emelve (4500 Ft/fő/hó). Budapestieknek BKV bérlet hozzájárulás 1100 Ft-tal emelve (6500 Ft/fő/hó) Étkezési hozzájárulás 1000 Ft-tal emelve (6000 Ft/fő/hó).

A nyomdaiparban ágazati szinten ebben az évben sem sikerült bérmegállapodást kötni a munkáltatók nagyfokú ellenállása miatt. A társaságok, vállalkozások, munkahelyek (Rt. Kft) többségénél (65-85%) helyi szinten történik a bérmegállapodás. Ez évben a bértárgyalások sarokpontja, az inflációt ellensúlyzó nagyságrendű béremelés lesz, és az már nagy eredménynek számít, ha a reálbér nem veszít értékéből. Olyan vállalkozás, ahol a reálbér növekedését is biztosították, csak néhány vállalkozás büszkélkedhet ezzel, ott várhatóan 10% körül fog mozogni a béremelés felső értéke. A kötelező minimálbér emelkedés mindenhol a növekmény részeként kezelik, és ezt biztosítják, de közel sem ez a helyzet a garantált szakmunkás minimálbérekkel, amelyet a vállalkozások egy része már nem biztosítja. Az OÉT által kötött országos kötelező minimálbéremelést tekintik a szakszervezeti tagok a legjobb és leghatékonyabb megoldásnak a béremeléseket illetően, mert a munkaadók túlnyomó többsége ezeket a mértékeket biztosítja munkavállalóknak.

Az adómentes juttatásokat ugyan úgy a bértömeg részeként kezelik, így a természetbeni juttatások, az étkezési hozzájárulások, üdülési csekk növelése a béremelésre szánt összeg része. Ahol biztosítják az étkezési juttatásokat ott általában a felső értéken veszik figyelembe, de egyéb juttatásokkal, (mint pl. az üdülési csekk, vagy tanévkezdési támogatás) már csak nagyon kevés vállalkozás él.

A Postás Szakszervezetnél 2008-ban is sávós megállapodás került aláírásra, mely átlagosan 8 %-os alpbérfejlesztést valósít meg. A megállapodás tartalmazza a nemzetgazdasági szinten kötelező minimálbér és garantált bérminimum átvételét és alkalmazását. A béren kívüli juttatások összege 9,7 %-al növekszik, így dolgozóinkat évente 190 ezer Ft összegű juttatás illeti meg, mely felhasználható étkezési hozzájárulásra, iskolakezdési támogatásra, üdülési csekkre, önkéntes nyugdíj- és egészségpénztári hozzájárulásra.

A ruhaipari cégek zöme 2008-ban is, csak az OÉT által javasolt legkisebb 69000 Ft-os minimálbért fizetik munkavállalóinknak. Egy cégnél 3,5 %-os, kettőnél pedig 5%-os volt a béremelés, de ez sem jelentett munkavállalóink részére reálkereset növekedést. Béren kívüli juttatásként 3500-6000 Ft-ig terjedő étkezési utalvány a jellemző, de nem minden munkáltató biztosítja. Egy cég fizet még egészségpénztári hozzájárulást dolgozói után 3000 Ft-ot.

A Fővárosi Önkormányzat által egyesített **Szt. István és Szt. László Kórházban** a KJT szerinti 5 %-os kötelező béremelés történt meg. Béren kívüli juttatásként minden dolgozó 4000 Ft-os melegítkezési utalványban részesül.

A Távközlési Szakszervezetnél az általános bérfejlesztés mértéke 5,5 %. A bérfejlesztést március 1-vel került végrehajtásra. Ezen felül új prémium rendszer működtetésére kerül sor 2008. évben, melynél a munkatársi prémium az éves besorolási bér 12 %-a. A munkavállalók döntő többségénél ez 8% többletet jelent a 2007. évben biztosított prémium kerethez képest.

Mivel a jutalékos rendszerben foglalkoztatottak korábban sem részesültek dolgozói prémiumban, ezt az emelést sem kapják. A teljes dolgozói körre számítva a prémiumnövekedés 7,08 % emelkedést jelent, tehát összességében 12,58 % az elért bérfeljesztés.

A juttatások közül az étkezési támogatás emelkedett a meleg étkezési támogatásnál 10 000 Ft-ról 11 000 Ft/hó-ra. A hideg étkezési támogatás nem változott, összege 8 000 Ft/hó.

A Vagyonvédelmi Szakszervezetek Szövetsége a hároméves bérmegállapodás keretében rögzített minimálbér és garantált bérminimum elérését célozza meg a biztonsági örök vonatkozásában.

A Vasas Szakszervezeti Szövetség területén a 2008. évi bértárgyalások az elmúlt évihez hasonló képet mutatnak.

A **kohászatban** az eddigi megkötött bérmegállapodások 6,0 % körüli alapbér-növekedést tartalmaznak. A béren kívüli juttatások széles köre biztosított a Dunaferr-ben, étkezési költségtérítés és kisösszegű ajándékot biztosít a DAM. A vállalatok többségénél jelenleg folynak a tárgyalások, néhány helyen (PREC-CAST, Mohácsi Vasöntöde) nem várható bérmegállapodás.

A **gépiparban** 70 munkahelyen sikerült eddig bérmegállapodást kötni. A többségnél január 1-től lépett hatályba a béremelés. A megállapodások átlagosan 6,0 -7,0 % közötti béremeléseket tartalmaznak. A legtöbb bérmegállapodás kitért a béren kívüli juttatások emelésére, ezeknek nagyon változatos formáit alkalmazva. Így pl. cafeteria rendszer, ahol nincs: ott étkezési támogatás (az adómentes határig), törzsgárda jutalmazás és az iskolakezdési támogatás, kisösszegű ajándék, kiegészítő pénztári biztosítás, stb.

A Vasashoz tartozó ágazatokban összesen több mint 55 000 főre érvényesek a bérmegállapodások, az eddig megismert bérmegállapodások átlagosan közel 6 % alapbéremelést eredményeznek. A Gépiparban és a Kohászatban összesen a taglétszám több mint felét (15 115 fő) fedik le az eddig megkötött bérmegállapodások.

A megállapodások az OÉT ajánlás középpértéke fölé esnek, összességében megfelelnek annak. A legkisebb munkabér és a garantált bérminimum ez évi mértékének kötelező alkalmazásával kapcsolatban csak néhány helyen merült fel vita, összességében mindenütt bevezetésre került az előírt időpontban.

Változatlanul közel 20 helyen alkalmaznak az országos értéknél magasabb minimálbért és garantált bérminimumot. A béren kívüli juttatások körében sokféle elemet alkalmaznak. Terjedőben van a cafeteria rendszer alkalmazása (16 helyen), mindenütt megtalálható az adómentes étkezési támogatás. Gyakori a kiegészítő pénztári befizetés, a kis értékű (karácsonyi) ajándék. Megjelent a nyereségrészesedés, illetve az éves nyereség alakulásától függő érdekeltség.

A kohászatban és a gépiparban még sok helyen folynak, illetve nem fejeződtek be a tárgyalások, ezek várhatóan április-május hónapban zárulnak le.

A Vasutasok Szakszervezeténél sikerült megállapodást kötni. A MÁV ZRt-nél a bérfeljesztés mértéke a kiinduló javaslatához (3,3 %) képest kedvezőnek mondható (6,9 %) és meg kell említeni, hogy minden vasutas munkavállaló kap alanyi jogú bérfeljesztést. A vállalatnál a minimálbér mértéke 75.000 Ft/hó. A MÁV ZRt.-hez újonnan belépő, felsőfokú állami iskolai végzettséggel rendelkező pályakezdők minimális személyi alapbére:

- főiskolai végzettség esetén: 191 000 Ft/hó
- egyetemi végzettség esetén 210 000 Ft/hó 2008-ban.

A 2007. év végi megállapodások egyik, ha nem a legnagyobb eredménye a Választható Béren Kívüli Javadalmazási rendszer (cafeteria) összegének majd 20 %-os emelése. 2007-ben a vasutas munkavállalók 210 000 Ft-tal gazdálkodhattak, a munkáltató a tárgyalások kezdetekor 217 000 Ft-ot ajánlott, végül 250 000 Ft-ban állapodtak meg a partnerek 2008-ra vonatkozóan.

A MÁV CARGO Zrt.-nél a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezők számára is van minimálbér, melynek összege főiskolai végzettség esetén: 190 000 Ft, egyetemi végzettséggel: 210 000 Ft. A cafeteria összege 286 000 Ft/fő/év.

A tavaly megalakult személyszállítási vállalatnál, a MÁV START Zrt.-nél jelenleg is folynak a tárgyalások, melyeket nehezítik a VDSZSZ nem megfelelő tárgyalási hozzáállása, magatartása és stílusa. A munkáltatói ajánlat egyébként megegyezik a MÁV Zrt.-nél december végén aláírtakkal.

A MÁV tulajdonú gazdasági társaságok megközelítőleg 90 %-nak van érvényes kollektív szerződése. A bérfejlesztések mértéke sajnos nagyon eltérő képet mutat: 0 % és 8 % között ill. több helyen folynak a tárgyalások. Nyolc gazdasági társaságnál bevezetésre került a cafeteria rendszer, szintén eltérő mértékben (120 000 - 210 000 Ft/fő/év).

Összegzés

Az eddig megkötött munkahelyi bérmegállapodások 0-14 %-os átlagos keresetnövekedés között mozognak, jellemzően 5-7 % körüli centrummal. Ez egyben azt is jelenti, hogy ezen munkahelyeken a munkavállalók reálkeresete 2008-ban éppen csak szinten marad, vagy inkább csökkenni fog.

Mindez annak ellenére várható, hogy a KSH 2008. áprilisi adatai szerint **az ez évi január-februári ipari termelékenység az egy évvel korábbit 10,4 %-kal haladja meg**, az erre az évre előre jelzett **GDP-növekedés pedig várhatóan 2,8 % körül fog mozogni. 2008-ban tehát várhatóan ismét igen jelentősen elszakad egymástól az ipari termelékenység és a keresetek alakulása, mégpedig a munkavállalók kárára.**

Több beküldött tájékoztató tartalmazza, hogy a munkahelyeken a szakszervezetek legalább (minimálisan) a várható inflációval megegyező mértékű, 5 % körüli bruttó keresetnövekedésben kívántak, kívánnak megegyezni. Ugyanakkor az MSZOSZ-hez eljuttatott információkból **nem érzékelhető, hogy ezen munkahelyeken a megállapodást megkötő szakszervezeti tisztségviselők, illetve maga a tagság tudatában lenne annak, hogy az ilyen megállapodás, vagyis a várható inflációval megegyező (5 % körüli) bruttó keresetnövekedés reálkereset-csökkenést fog eredményezni.**

Az ezt „megengedő” szakszervezeti álláspont alapos mérlegelése azért is fontos, mert valószínűsíthető, hogy a nemzetgazdaság átlagos keresetnövekedése ebben az évben is meg fogja haladni a megállapodásokban foglaltakat, míg a szakszervezeti tagság zömét adó munkakörökben, kereseti kategóriákban ez nem várható. A munkavállalók esetében ugyanis a vállalatok vezetése általában a bérmegállapodásokra hivatkozik, és e kategóriákban a cégek bizonyára ebben az évben sem fognak jelentősen elmozdulni a többletkereset-kifizetés irányába.

2008. január-március átlagában - a KSH adatai szerint - a versenyszférában a fizikai foglalkozásúak reálkeresete 1,1 %-kal, a versenyszférában foglalkoztatott szellemi

foglalkozásuké pedig 4 %-kal növekedett. A szellemi foglalkozásuk keresetének, illetve létszámának súlyára jellemző, hogy a **versenyszféra egészében a reálkereseti mutató** ugyanezen időszakban **3,7 %-os növekedést mutat.** Ez felhívja a figyelmet arra, hogy a jellemzően jobb érdekérvényesítő képességű szellemi foglalkozásuk általában 2008-ban is reálkereset-növekedéssel számolhatnak, **az MSZOSZ tagságának nagyobb részét képező fizikai dolgozók kereseti helyzete, reálkereseti pozíciója azonban ebben az évben is veszélyben van.**

A fenti tapasztalatok miatt a bértárgyalások előtt és után is folyamatosan figyelni, elemezni kellene a munkahelyeken az egyes munkavállalói és menedzseri kategóriákba tartozó csoportok keresetének alakulását a százalékos mértékek mellett abszolút számokban (Ft) is.

Az ilyen adatok ismeretében jobban lehetne érvelni az ellen, hogy egy viszonylag magas munkahelyi átlagkereset-növekedés ellenére - éppen a legrászorultabb rétegeknél, a legalacsonyabb kereseti kategóriákban - ne legyenek vásárlóértékben szinte értelmezhetetlen, pl. bruttó 2 000 – 3 000 Ft összegű béremelések, és ennek megértésére hívják fel a tagszervezetek figyelmét is. Az átlagosan alacsonynak tekinthető kereset-növekedési százalékok miatt ebben az évben különösen **fontos lenne visszatérni ahhoz a néhány éve viszonylag széles körben alkalmazott gyakorlathoz, amely szerint a legalacsonyabb kereseti kategóriák esetében nem százalékos arányú kereset-növekedésben** állapodtak meg a munkahelyi szakszervezetek, **hanem minimális mértékű – pl. 5.000 Ft-nyi - abszolút összegben.**

A természetbeni juttatások közül a **legelterjedtebb az étkezési hozzájárulás.** A munkahelyek nagyobb részénél továbbra is a hideg étkezés támogatása jellemző, melynek mértékét számos helyen felemelték az adómentesen adható 6 000 Ft-os összeghatárig. Emellett jelentős mértékben terjed a melegétkezés támogatása is, ami azonban nem minden esetben jelent 12 000 Ft-os támogatást. A visszajelzések szerint **növekedett az iskolakezdési támogatást** nyújtó munkahelyek száma is. Ugyanakkor vannak olyan juttatások, amelyekben továbbra is csupán **a dolgozók kis hányada részesül.** Ilyen főként az **üdülési csekk,** ami még ma sem elsősorban a munkavállalóknak jutó kedvezmény.

A Központi Statisztikai Hivatal havonta megjelenő adatai alapján készült a következő táblázat, mely a teljes munkaidőben foglalkoztatottak havi bruttó átlagkeresetének alakulását mutatja 2008 első negyedévében, gazdasági áganként. A táblázat adatait összevetve a tagszervezetek által elért eredményekkel a következő következtetés vonható le: Az MSZOSZ tagszervezetei a 2008. évre vonatkozó bértárgyalásokon sikeresen szerepeltek. A legtöbb munkahelyen sikerült megkötni a bérmegállapodást, melyek az OÉT által elfogadott ajánlás körül szóródnak, illetve azon belül vannak. Természetesen vannak olyan ágazatok (pl.: bőripar), ahol továbbra is csak a kötelező minimálbérre, illetve garantált bérminimumra való ráállás következett be, ezért számukra a jövőben is szükséges a többelemes minimálbér rendszerének fenntartása, hiszen csak így érhetnek el alaphér emelkedést. Elterjedőben van a cafeteria rendszerének bevezetése, mely további (anyagi) előnyökkel járhat a munkavállalók számára.

A teljes munkaidőben foglalkoztatottak havi bruttó átlagkeresetének alakulása a nemzetgazdaságban, 2008. január-március

Gazdasági ág, ágazat	Fizikai foglalkozásúak		Szellemi foglalkozásúak		Együtt	
	Ft/fő	Előző év azonos időszaka = 100,0	Ft/fő	Előző év azonos időszaka = 100,0	Ft/fő	Előző év azonos időszaka = 100,0
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	102 416	108,9	188 146	110,2	122 923	109,8
Bányászat	160 751	108,9	297 607	105,6	192 302	109,1
Feldolgozóipar	135 283	107,2	312 537	110,0	176 626	108,1
Ebből:						
<i>Élelmiszer, ital, dohánytermékek gyártása</i>	110 180	105,4	290 321	107,6	150 682	105,3
<i>Textília, textiláru, bőrtermék, lábbeli</i>	92 971	104,4	194 548	110,9	105 797	105,4
<i>Fafeldolgozás, papírgyártás, kiadói, nyomdai tevékenység</i>	129 313	110,4	254 994	117,4	170 821	114,2
<i>Vegyipar</i>	167 858	108,9	387 348	113,6	240 048	110,3
<i>Egyéb nem fém ásványi termékek gyártása</i>	144 206	105,8	299 748	103,7	182 182	106,4
<i>Fémalapanyag, fémfeldolgozási termékek gyártása</i>	136 647	104,7	265 892	104,0	162 048	103,8
<i>Gépipar</i>	147 056	107,1	337 387	108,4	190 248	107,9
<i>Máshová nem sorolt feldolgozóipar</i>	105 588	104,9	193 013	105,9	119 484	104,1
<i>Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás</i>	172 176	107,2	305 473	106,6	224 190	107,0
IPAR összesen	137 381	107,2	311 712	109,6	179 823	107,9
Építőipar	108 890	108,2	215 238	104,9	137 138	107,0
Kereskedelem, javítás	110 446	108,3	252 991	110,2	170 429	110,6
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	146 068	108,2	270 561	108,5	197 001	108,9
Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	161 540	101,3	307 142	99,8	271 144	100,7
Nemzetgazdaság összesen	126 670	106,9	272 818	106,0	196 017	106,5
Ebből:						
<i>Versenyszféra</i>	125 720	108,1	290 205	111,2	185 477	110,9
<i>Költségvetési szféra</i>	136 602	100,3	254 592	99,4	226 647	99,3

Forrás: KSH, www.ksh.hu

Össességében megállapítható, hogy a 2008. évi bértárgyalások tapasztalatai szerint ebben az évben újabb reálkereset csökkenés következhet be, mely elsősorban a „legszegényebb” ágazatokat fogja érinteni és különösen a versenyszféra fizikai foglalkozású munkavállalói körében van nagy veszélye a reálkereset-csökkenésnek. Ennek valószínűségét növeli a minimálbér várható reálértékének csökkenése is, hiszen a jelenlegi 5 %-os inflációs előrejelzés mellett a minimálbér reálértékének változása 0 % körüli, és a versenyszférában a minimálbéren foglalkoztatottak aránya kb. 25 %-os.

Ez a helyzet különösen nagy szakszervezeti figyelmet érdemel azért is, mivel 2007 átlagában a mintegy másfélmillió létszámú fizikai foglalkozásúak **nettó átlagkeresete** csupán **4 %-kal** emelkedett, míg a KSH egy fogyasztási egységre számított **létminimum értéke 10,2 %-kal**. Ennek a kereseti helyzetnek a következtében tovább nőttek az egyenlőtlenségek (fizikai-szellemi, beosztott-menedzser, főváros-vidék) a munkavállalók között, ami a rosszabbul járókat az átlagosnál is hátrányosabban érintette. Az ország pénzügyi stabilizációjára, a bérnövekedés visszafogására irányuló törekvések negatív hatásait tehát éppen az a nagylétszámú kiskeresetű réteg fizeti meg, amely a megelőző két-három év dinamikusabb kereset-növekedéséből sem részesült annyira, hogy megélhetésében a minőségi változashoz közelítő hatások érvényesülhettek volna.

A versenyszféra egészében a keresetek reálértékének 0,5 % körüli emelkedése várható, amelyen belül meghatározó lehet a szellemi dolgozók/menedzser/ kereset-növekedése. A munkajövedelmek reálértékének növekedésében - különösen az alacsony keresetű munkahelyeken - jelentős szerepet kaphatnak az adókedvezménnyel igénybe vehető természetbeni juttatások, különösen az étkezési hozzájárulás, ami a pillanatnyi nettó pozíciókat javíthatja, azonban a munkavállalók számára hosszabb távon kedvezőtlené válhat egy ilyen tendencia felerősödése. Az MSZOSZ tagszervezetei ebben az évben is komoly figyelmet fordítottak, fordítanak az éves bértárgyalásokra. Ez a munka ágazati szinten általában még nem az ágazati párbeszéd bizottságok keretében zajlott.

Már két éve minden szakmai érünk lepattan arról a liberális szakértői/kutatói körről, amely szerint „a bérnövekedés üteme elszakadt a teljesítmények növekedésétől”. Annak ellenére sem sikerült meggyőznünk őket, hogy 2007-ben a GDP növekedési üteme 1,3 %-os volt, a bruttó keresetek 8 %-os növekedése ellenére a keresetek reálértéke 4,8 %-kal csökkent. Az erre az évre előre jelzett GDP-növekedés pedig várhatóan 2,8 % körül fog mozogni. Jelenlegi adataink alapján 2008-ra átlagosan 5-7 %-os bruttó kereset növekedés várható. Az adó és inflációs folyamatok következtében 6 %-os bruttó emelkedés alatt reálkereset csökkenés várható és 7 %-os bruttó bérnövekedés is csak 0,6 %-os reálérték növekedést jelent. 2008-ban tehát várhatóan ismét igen jelentősen elszakad egymástól a termelékenység és a keresetek alakulása, de a munkavállalók kárára.

Tagszervezeteink egy része eredményt ért el az ágazati bérmegállapodások előkészítésében (pl.: Kereskedelmi Alkalmazottak Szakszervezete, Nyomdaipari Dolgozók Szakszervezete), igaz nem sikerült megállapodásra jutni. Néhány tagszervezet a bértárgyalások keretében más fontos kérdések megvitatására is kitért, például a munkaidő megváltoztatásának tekintetében (pl.: Vasutasok Szakszervezete).

A fenti tapasztalatokat az MSZOSZ Elnöksége hasznosításra ajánlja a még hátra lévő munkahelyi bértárgyalásokra, valamint a várhatóan szeptemberben kezdődő 2009. évi makroszintű bértárgyalásokra.

Budapest, 2008. május 28.

Hegyí István

1. számú melléklet

Szakszervezet	Bérhelyzetjelentés állapota
Baromfiipari Dolgozók Szakszervezete	Nem adta le!
Bánya- és Energiaipari Dolgozók Szakszervezete	Leadta.
BBDSZ Pénzügyi Ágazat Szakszervezeti Szövetsége	Nem adta le!
Bőripari Dolgozók Szakszervezete	Leadta.
Édesipari Dolgozók Szakszervezete	Nem adta le!
Élelmiszeripari Dolgozók Szakszervezete	Leadta.
Építő-, Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezeteinek Szövetsége	Leadta.
Fehérjeipari Dolgozók Szakszervezete ÁTEV	Leadta.
Gabona- és Malomipari Dolgozók Szakszervezete	Nem adta le!
Helyiipari és Városgazdasági Dolgozók Szakszervezete 2000.	Nem adta le!
Honvédségi Dolgozók Szakszervezete HODOSZ	Leadta.
Húsipari Dolgozók Szakszervezete	Nem adta le!
Hűtőipari Dolgozók Szakszervezete	Nem adta le!
Idegenforgalmi Dolgozók Országos Szakszervezeti Tanácsa	Nem adta le!
Kereskedelmi Alkalmazottak Szakszervezete	Leadta.
Konzervipari Dolgozók Szakszervezete	Nem adta le!
Közlekedési Dolgozók Szakszervezeteinek Szövetsége	Nem adta le!
Közüti Dolgozók Szakszervezete	Leadta.
Magyar Közoktatási és Szakképzési Szakszervezet	Nem adta le!
Magyar Műsorszóró Dolgozók Szakszervezete	Nem adta le!
Magyar Vegyipari, Energiaipari és Rokon Szakmákban Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége	Leadta.
Mezőgazdasági, Erdészeti és Vízügyi Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége	Leadta.
Miskolci Tömegközlekedési Dolgozók Szakszervezete	Nem adta le!
MOL Bányász Szakszervezet	Leadta.
Növényolajipari Dolgozók Szakszervezete	Leadta.
Nyomdaipari Dolgozók Szakszervezete	Leadta.
Országos Sportszakszervezet	Nem adta le!
Postás Szakszervezet	Leadta.
Ruházatipari Dolgozók Szakszervezete	Leadta.
Sütőipari Dolgozók Szakszervezete	Nem adta le!
Szent László Kórház Dolgozóinak Szakszervezete	Leadta.
Szociális Területen Dolgozók Szakszervezete	Nem adta le!
Távközlési Szakszervezet	Leadta.
Televíziós Dolgozók Szakszervezete	Nem adta le!
Textilipari Dolgozók Szakszervezete	Nem adta le!
Vasas Szakszervezeti Szövetség	Leadta.
Vagyonvédelmi Szakszervezetek Szövetsége	Leadta.
Vasutasok Szakszervezete	Leadta.